

A sport, a fizikai aktivitás és a “zöld attitűdök” kapcsolatának vizsgálata különböző egyetemi képzésben résztevő hallgatók körében

1. BEVEZETÉS

1.1 A téma aktualitása

Vizsgált témánk aktualitását adta a Covid helyzet miatt kialakult elszigetelt sportolói lét, amelyet a NOB 2021-ben a Tokiói Olimpia alkalmával az olimpiai jelmondat kibővítésével is alátámasztott. A Pierre de Coubertin báró által megfogalmazott jelmondat az együtt szóval bővült: „Gyorsabban, magasabbra, erősebben – együtt” lett (NOB, 2021). Ez a szó is szimbolizálja az emberek aggodalmát közös fenntartható jövőnk tekintetében. A sportökológia szerint a sportmozgások egyre inkább kölcsönhatásban vannak a fenntartható gyakorlatokkal (Pfahl, 2011). A sport maga újabb és újabb kihívások elé állítja társadalmunkat. A fenntartható jövőért való gondolkodás a Párizsi Olimpiában teljesedett ki, amely célkitűzéseiben már egy ökotudatos olimpiának tekinthető. Igyekeztek minimalizálni az új létesítmények építését, nap- és szélenergiát használtak, kitiltották a műanyagot a versenyekről, illetve törekedtek a karbonsemlegességre.

Jelen kutatásban kifejezetten a sportrendezvények szempontját vettük előtérbe, kiemelt hangsúlyt fektetve a 2024-es Párizsi Olimpiára.

A sport és fenntarthatóság fogalmának kapcsolódási pontjai sokoldalúak (Szennay, 2018). Az ENSZ a sportot a fenntartható fejlődés releváns katalizátorának ismerte el, felismerve annak erejét, hogy felhívja a figyelmet az éghajlatvédelemre, ezáltal elősegítve a közösségek nagyobb mértékű részvételét a helyi környezetvédelmi ügyekben. Ugyanakkor a sportot a fiatalok környezeti fenntarthatóságára és éghajlatváltozásra való nevelésének eszközeként azonosították (ENSZ, 2015). A sport, mint már fentebb is említettem több területre is képes hatni. Elősegíti az egészséges életmódot és az általános jólétet, minőségi oktatást nyújthat, illetve magasabb koncentrációhoz juttathatja hozzá a személyeket. Támogatja a nemek közötti egyenlőség kialakulását (Béki, 2017) és ösztönzőként hat a gazdasági növekedésre, valamint előmozdítja a békés társadalmi együttélést. Maga a sport lényege egy egyedülálló lehetőségként jelenik meg globális szinten, amely specifikus módon járul hozzá az emberi fejlődéshez. Ennek

köszönhetően az új generáció diákjai már komolyabban gondolnak a környezet jövőbeli állapotára és a fenntarthatóság alapvető kérdéseire (Fajzi, 2015). Az ENSZ 2030-ig tartó Fenntartható Fejlődési Céljai között több olyan célkitűzés is szerepel, amelyek közvetett módon kapcsolódnak a sport és a környezettudatosság összekapcsolásához. Például a sportlétesítmények tervezésénél és üzemeltetésénél fontos, hogy azok energiahatékonyak, megújuló energiaforrásokra épülők legyenek, és minimalizálják a környezet terhelését.

A sportolók jelentős nyomásnak vannak kitéve, amely mentális egészségüket veszélyeztetheti. Az élsportolók körülbelül 35%-a szenved valamilyen mentális zavartól, például kiégéstől, depressziótól vagy szorongástól. A NOB irányelvei hangsúlyozzák a holisztikus megközelítést, amely magában foglalja a megelőzést, a jóllét támogatását és a mentális egészség fontosságáról szóló párbeszéd ösztönzését. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság létrehozta az Athlete365 Mind Zone-t. Dedikált teret biztosítottak a sportolóknak a kikapcsolódásra és a feltöltődésre, virtuális valóság mindfulness élményeket és tevékenységeket, például képeslapírást és festést is magában foglalva, amely a sportolók mentális jóllétének támogatását célozza meg a versenyek előtt, alatt és után.

1.2 Téma relevanciája és fő célkitűzése

A kutatásunk relevanciáját adta az a tény, miszerint 2015 szeptemberében az ENSZ elfogadta az Agenda 2030 című keretrendszerét, mely 2030-ig fogalmazza meg a fenntartható fejlődés irányait. Az ENSZ is rámutatott a sport szerepére a fenntartható fejlődés szempontjából. A sport jelentékeny mértékben járulhat hozzá a fenntartható fejlődéshez olyan csatornákon keresztül, mint az egészséges életmód, jólét, minőségi oktatás, nemek-nemzetek közötti egyenlőség és békés társadalom. Így az Agenda 2030-as célkitűzései megegyeznek az olimpia céljaival. Kutatásunk fő célkitűzése, hogy feltérképezzük a zöld attitűdök és sport szerepét a hátrányos helyzetű Észak-Alföldi régióban élő, „Z” generációt képviselő egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában. A környezeti kihívások egyre sürgetőbbek, ezért elengedhetetlen a fiatalabb generációk edukációja a környezettel kapcsolatban.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Vizsgálatunk kiindulópontjaként szükségeszerű volt feltérképezni azokat a fogalmakat, problémákat, amelyek a környezettudatosság és fenntarthatóság témakörében számunkra

relevánsak lehetnek. Igyekeztünk a témában legfrissebb kutatási eredményt kiindulópontként tekinteni, melyet Lenzi és mtsai (2023) olasz egyetemisták között végeztek.

2.1 Környezetbarát gondolkodás, mint zöld attitűd

A környezetbarát viselkedés pszichológiai, ökológiai viselkedés ösztönzésének lehetséges eszközei vizsgálatával Fekete (2022) foglalkozott. A környezetbarát viselkedés („pro-environmental behavior”, vagy röviden „PEB”) csak azokra a cselekedetekre vonatkozik, melyek minimalizálják a környezetre gyakorolt negatív hatást, vagy akár kimondottan előnyösek a környezet számára (Gatersleben, 2019). A környezeti ismeretek elsajátításának folyamata az attitűdök értékelésével kombinálva alapvető kettős dimenziót képvisel a környezettudatosság és a viselkedés közötti összetett dinamika megértéséhez. Az ilyen mélyreható megértés szükséges olyan stratégiák és célzott beavatkozások kidolgozásához, melyeknek célja, hogy a tudás fenntartható cselekvéssé váljon. Habár az elmélet szerint a környezettel kapcsolatos pozitív attitűdöknek természetesen környezetbarát viselkedéssé kellene alakulniuk (Dunlap, 2002), bizonyítékok szerint a „Z generációval” kapcsolatban az mutatható ki, hogy konkrét véleményük van a környezetvédelemről, de a gyakorlatban csak kevésbé alkalmazzák (Giachino, 2022). Az egyéni tudatosság dimenzióiról fontos tudni, hogy például a környezeti ismeretek, értékek, attitűdök, cselekvési hajlandóság és a tényleges viselkedés (Ajzen, 1985), kritikus paraméterekként jelennek meg a környezettel kapcsolatos attitűdök és a viselkedés közötti összetett kölcsönhatás megértése során. Fajzi (2015) kutatásában felfedezhetjük azt a gondolatmenetet, hogy a fenntartható viselkedés és a mentális egészség milyen kölcsönhatásban állnak egymással. Az, hogy a fenntartható viselkedés hogyan és miként valósul meg, pszichológiai gátak szabnak neki határt. Sajnos, az emberek olyan károkat okoznak, mellyel az éghajlatváltozást képesek közvetlenül befolyásolni. Ez rendkívül aggasztó lehet számunkra, mivel szinte minden embernek halaszthatatlanul át kellene gondolnia a természethez való viszonyulását és a természet erőforrásainak „felhasználását”. Azt figyelhetjük meg, hogy a diákok nagyobb valószínűséggel fogadnak el „zöld” tevékenységeket, ha ezeket a viselkedési formákat a mindennapokban is látják. A fenntartható oktatás így a diákok környezetbarát magatartásának irányításában stratégiai eszközként jelenik meg, amely többféle modalitáson keresztül fejti ki a hatását. Elsősorban az ismeretek és az értékek átadásán keresztül nyilvánul meg, szilárd információs alapot biztosítva ezzel a tanulóknak, amelyre döntéseiket is alapozhatják (Thørgersen, 2003). Továbbá a környezeti nevelés társadalmi katalizátoraként is működik. Olyan környezetté alakítja az iskolát, amelyben a környezetbarát értékeket nemcsak üdvözik, hanem támogatják is. A diákok környezeti hatásokra adott

viselkedése a társadalmi tényezők és az oktatás közötti összetett kölcsönhatás eredménye, amely egy bonyolult rendszert alkot, és alapos elemzést igényel annak érdekében, hogy hatékonyan támogassuk a „zöld” viselkedést. Az, hogy egy ember mennyire tartja saját magát környezetbarátnak, ez széles skálán összefügg a viselkedéssel. Ilyen viselkedés lehet például a hulladékgazdálkodás, a közlekedési eszközökkel kapcsolatos döntések (gyaloglás, kerékpározás, tömegközlekedés, vagy saját járművel való közlekedés) és a vásárlási szokások.

2.2 Fenntarthatóság és a sport társadalmi ökológiája

Sportszociológusok régóta vizsgálják a különböző sportok környezeti lábnyomait a nagyobb sportrendezvények kapcsán (Faragó, 2022). A média által a világ bármely területéről nyomkövethető események rámutathatnak a környezettudatosság fontosságára. A fenntarthatóság fogalma a természeti környezetnél és a természeti erőforrásoknál tágabb területeket foglal magába. Itt belevéve olyan szempontokat is, mint a kulturális, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság (Littig, 2005). A nagyobb sportrendezvények, akár nézzük az Olimpiai játékokat, vagy a FIFA világbajnokságát (Cantelon, 2000; Miller, 2016), ezeknek a környezeti hatásai azt mutatják, hogy a kutatások szerint évente 10 millió tonna üvegházhatású gáz kibocsátása származik a sportokból, melyeknek túlnyomó része az Olimpiai játékokból és világbajnokságokból ered (Goldblatt, 2020). A sportökológia mára már a humánökológia gazdag tudományos hagyományainak kiterjesztését jelenti, amely több tudományterület specifikus diszciplínára is kiterjed. Ez azt jelenti, hogy a sportban résztvevők kölcsönös hatást alakítanak ki a természeti környezettel. A fenntarthatóság kiemelt jelentőséggel bír, hiszen eddigi eredményei azt mutatják, hogy képes javítani az emberek életkörülményein. Andok (2023) kutatásában rámutat, hogy a fenntarthatóság nemcsak környezeti, hanem társadalmi és gazdasági dimenziókat is magába foglal, amelyek szorosan kapcsolódnak az oktatási rendszerekkel. A tanulmány hangsúlyozza a pedagógusok és diákok pszichológiai jóllétének fenntartását, különösen a COVID-19 járvány okozta kihívások ismeretében. Fontos a személyközi kommunikáció szerepe a pszichológiai jóllét fenntartásában, illetve elkerülendő a káros kommunikáció és az ezzel járó negatív hatások. A vizsgálat ösztönzőként hat, hogy a fenntarthatóságot integráljuk az oktatás tartalmi és intézményi szintjeibe a „Z” generációnál.

Az ENSZ szervezésének és kezdeményezésének hatására minden év április 6.-án tartják a „Sport a fejlődésért és békéért” nemzetközi napot. Ennek célja, hogy elismerjék a sport és testmozgás pozitív szerepét a közösségekben és az emberek életében szerte a világon, valamint, hogy erősítsék a társadalmi kapcsolatokat és elősegítsék a fenntartható fejlődést és békét (ENSZ, 2015). Darnell és Millington (2024) kutatásában néhány olyan konkrét ötletről és

megközelítésről is olvashatunk, amelyet a Sport a fejlődésért és békéért érdekeltjei is alkalmazhatnak. A kutatás központi kérdése a zöld attitűdök és a fenntartható viselkedés közötti kölcsönhatásról szól. Kagawa (2007) kutatása és elemzési eredményei a lehetőségek és az infrastruktúra elérhetőségének kritikus fontosságának hangsúlyozására, valamint az ezzel járó áldozatvállalás mértékére mutat rá, mint kulcsfontosságú tényezők a tanulók környezeti magatartásának alakításában. Greta Thunberg küzdelmeivel is összevonhatóak a már fentebb említett témakörök. Az ő tevékenysége globális figyelmet irányított a klímaváltozásra. Thunberg célja, hogy mindenki megértse a jelenlegi helyzet sürgős cselekvést igényel. A mozgalma világszerte arra ösztönzi az embereket, hogy a környezeti ismeretek és a környezetbarát attitűdök alapján konkrét fenntartható viselkedéseket folytassanak. A környezeti ismeretek bővítése képes átalakítani az egyének és közösségek környezetbarát attitűdjeit és a fenntartható viselkedéseit. Ösztönző hatással bír a jövő generációi számára, hogy jobban törődjenek a Földdel (Fridays For Future).

3. ELMÉLETI HÁTTÉR

Elméleti háttérként egyrészt Bourdieu habitus elméletét vettük alapul, másrészt fontos volt megvizsgálni hogyan befolyásolja a sport a fiatalok mindennapi szokásainak fenntarthatóságát, amit „spillover” hatásként fogunk nevesíteni.

3.1 A sport társadalmi ökológiája és Bourdieu hatása

A sport kiemelt szerepet játszik a módosítható egészségügyi kockázati tényezők csökkentésében. Ezért alapvetően fontos megérteni a sport és az életmód közötti kapcsolatot, amely az egyén mindennapi életében megjelenő viselkedésformák és szokások összességéként jelenik meg. Lynch szocio-ökológiai egészségmodellje (Lynch, 2000) a szociális epidemiológiából származik és az egészséget befolyásoló legszélesebb körű társadalmi tényezőket hangsúlyozza, mielőtt az egyént ebben a kontextusban vizsgálná. A környezeti attitűdökre és a fenntartható gyakorlatokra gyakorolt hatásról a tanulmányok száma korlátozott, különösen olyan speciális csoporton belül, mint a sportvilághoz tartozó és hátrányos helyzetű térségben élő, illetve tanuló egyetemi hallgatók tekintetében. A szociális sportökológia kereteit követve a fenntarthatóság megértése a sport társadalmi hasznának perspektíváján keresztül döntő fontosságú az egyének különböző viselkedésformáinak, attitűdjeinek, vagy gondolatainak elemzéséhez. Ezek összessége a jóléthez kapcsolódó stratégia előmozdítására irányulnak. Ez a nézőpont holisztikus perspektívát fogad el, ami magába foglalja a

társadalmilag fenntartható identitásmodelleket, melyek a legjobb feltételeket biztosítják az egyéni társadalmi pozicionáláshoz (Sacco, 2003).

Bourdieu (1991) „Sport és társadalmi osztály” című disszertációjában a különböző társadalmi rétegek sportolási szokásait vizsgálja. A sport fenntarthatóságának kérdései között azt is elemzi, hogyan alakul ki az emberek érdeklődése a sport és általában az aktív, fenntartható életmód iránt. Bourdieu azt vizsgálja, milyen feltételek teszik lehetővé a különböző sporttevékenységekhez való ragaszkodást, figyelembe véve nemcsak az olyan tényezőket, mint a szabadidő és a gazdasági tőke, hanem azt is, hogy a különböző társadalmi osztályok milyen jelentést és funkciót tulajdonítanak ezeknek a gyakorlatoknak. Ezek a jelentések és funkciók szoros összefüggésben vannak a társadalmi habitus által formált ízléssel, preferenciákkal. Kapcsolódnak egyéni és kollektív szinten is fenntartható életmód eszméjéhez, amely az egészség és a jólét előmozdítását szolgálja. A sport fenntarthatóságának szélesebb környezetében a habitus egyfajta „fenntartható gondolkodásmódnak” tekinthető. Ez a látásmód befolyásolhatja a fenntartható sporttevékenységek kiválasztását, elősegítve egy olyan életmód kialakítását, amelyben a környezeti és egészségügyi hatásokat egymással összefüggő tényezőkként kezelik. Ebben az összefüggésben Bourdieu habitus-fogalma értékes perspektívát nyújt annak megértéséhez, hogy az egyének fenntartható hajlamai hogyan formálják a sportkultúrát, különös tekintettel az egészség és a fenntarthatóság közötti egyensúlyra.

3.2 „Spillover hatás”

Szükséges alaposan megvizsgálni, hogyan befolyásolja a sport a fiatal sportolók mindennapi szokásainak fenntarthatóságát, amit a "spillover hatás" kifejezéssel is említene a kutatások (Truelove és mtsai, 2014).

Ez a jelenség azt jelenti, hogy a sportkörnyezetben kialakított attitűdök és viselkedésformák áterjedhetnek az egyén mindennapi életének más területeire is. Összefoglalva a „spillover hatás” egy olyan gazdasági, politikai, vagy társadalmi jelenség, amely során egy adott folyamat, vagy esemény hatásai túlterjednek az eredeti szektoron vagy régión, és egy másik területre is kihatnak (Yukhymenko, 2022). Ezt a hatást általában az eredeti tevékenység mellékhatásaként értelmezik (Moser, 2019). Ez a kutatás arra a fontos szerepre utal, amelyet a sport játszik a fenntarthatóság kultúrájának megteremtésében, mint a pozitív értékek közvetítője (Eizenberg, 2017). A tovagyrúzó hatás lehet pozitív, negatív, vagy akár semleges is (Dolan és mtsai, 2015). Az elmúlt 20 év során a tovagyrúzó hatások empirikus kutatása jelentős előrehaladást ért el.

Feltételezték, hogy a viselkedési spillover elméletileg képes támogatni az embereket a fenntartható életmódra való átállásban (Lauren és mtsai, 2016; Elf és mtsai, 2019).

1. táblázat: "Spillover" hatás és a társas kapcsolatok az érintett tőkeelemek tükrében (Forrás: Moravec (2022), saját készítésű táblázat)

Tőke típusa	Spillover hatás a 2024-es Párizsi Olimpiához kapcsolódva	Társas kapcsolatok és nevelési szerep
Gazdasági tőke	Az Olimpiai Játékok beruházásokat vonzottak. Serkentették a helyi gazdaságot. Új munkahelyeket teremtettek.	Új gazdasági lehetőségek megerősítették a társadalmi integrációt. Fejlesztették a helyi vállalkozói kedvet.
Kulturális tőke	A hagyományok és a globális részvétel növelte a nemzetközi kulturális kapcsolatokat.	Az események elősegítették a különböző nemzetek közötti megértést, tiszteletet és a kulturális diverzitás elfogadását.
Társadalmi tőke	Az Olimpia során globális szinten szorosabbá válhattak a társas kapcsolatok, amely hosszútávon nemzetközi együttműködéseket eredményezhet.	A résztvevő nemzetek közötti barátságok és közösségi kapcsolatok hozzájárulnak a fiatalok szociális kompetenciájának fejlődéséhez, a globális közösség részévé válásukhoz.
Emberi tőke	Az Olimpián résztvevő sportolók példaképként szolgálnak, ösztönzik a fiatalokat a sportban való részvételre, hozzájárulva a képességeik és a felelősségérzetük fejlődéséhez.	A sporteredmények nevelési szerepe segíti a következő generációk kitartását, versenyszellemét, ugyanakkor az együttműködés és sportszerűtlenség alapelveit erősíti.

Az olimpiai játékok beruházási vonzereje a helyi gazdaság fellendüléséhez és munkahelyteremtéséhez vezet. A társas kapcsolatok ebben az esetben az üzleti és társadalmi szférák közötti kapcsolatok megerősítését segíti elő. Nemcsak egy sporteseményről beszélünk, hanem kulturális találkozóhelyről egyaránt. A kulturális sokféleség és a nemzetközi közönség közötti kölcsönhatások erősítik a globális megértést és elfogadást, így a nevelési szerep, mint a nyitottság és befogadás előmozdításában rejlik. A játékok elősegítik a társadalmi összefogást, valamint a nemzetek közötti kooperációt, amely hosszútávon erősítheti a társadalmi kapcsolatokat. Ezen kapcsolatok fejlődése hozzájárulhat az egyének és közösségek fejlődéséhez (1. táblázat). Az olimpiakonok által képviselt értékek, mint a kitartás, küzdelem és csapatszellem oktatási és nevelési szereppel bírnak, amely a fiatalok személyes fejlődésére és jövőbeni sikereikre is hatással lehet.

4. A SPORT FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSÉNEK MENEDZSMENTJE A 2024-ES PÁRIZSI OLIMPIÁN

A 2024-es Párizsi Olimpiai Játékok szervezőinek célja az volt, hogy a sport révén előmozdítsák a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóságot és új normát állítsanak fel a jövőbeni sportesemények számára.

2. táblázat: Az olimpia fenntarthatóságának kulcsterületei (Forrás: Olympics, Sustainability and legacy report (2024), saját szerkesztés)

Kulcsterületek	Globális cél	Közvetlen cél
Fenntarthatóság legfontosabb pontjai a sportesemény szempontjából	Fenntarthatóság népszerűsítése a sportágakon keresztül. Megújuló energiaforrások felhasználásának maximalizálása a sportlétesítmények működésében.	Bemutatni a fenntartható megoldásokat. Átlátható és hiteles példákat mutatva a jövőbeni sportesemények irányában. Sporthelyszínek energiaszükségletének legalább 80%-át megújuló energiaforrásokból fedezni.
Fenntartható árucikkek és fogyasztásuk	Csökkenteni a sportfelszerelések és árucikkek negatív környezeti hatásait. Hulladéktermelés minimalizálása és újrahasznosításának maximalizálása.	Fenntartható anyagok használata. Helyi gazdaság erősítése. Szelektív hulladékgyűjtés bevezetése az események területén. Hulladékmentes étel- és italcsomagolások népszerűsítése.
A klímaváltozás problémára való figyelemfelkeltés és a sportjátékok légszennyezése	Szén-dioxid kibocsátás csökkentése. Sportlétesítmények környezeti hatásának optimalizálása. Vízhasználat csökkentése és hatékonyabb vízkezelési rendszerek alkalmazása.	Helyszínek szén-dioxid semlegessé tétele. Víz- és energiamegtakarítási technológiák és esővízgyűjtési rendszerek bevezetése a létesítményekben.
Társadalmi és nemi egyenlőségkérdései	Egyenlő lehetőségek biztosítása, függetlenül nemi, társadalmi, vagy kulturális háttértől.	Nemek közötti egyenlőség biztosítása az olimpiai játékok során.
Sokszínűség, fizikai és mentális jóllét, közösség széleskörű bevonása	Fizikai és mentális jóllét elősegítése. Közösségi részvétel növelése.	Különböző társadalmi rétegek aktív bevonása az esemény szervezésébe és lebonyolításába. Helyi szállítók és partnerek prioritásként kezelése az esemény szervezése során.

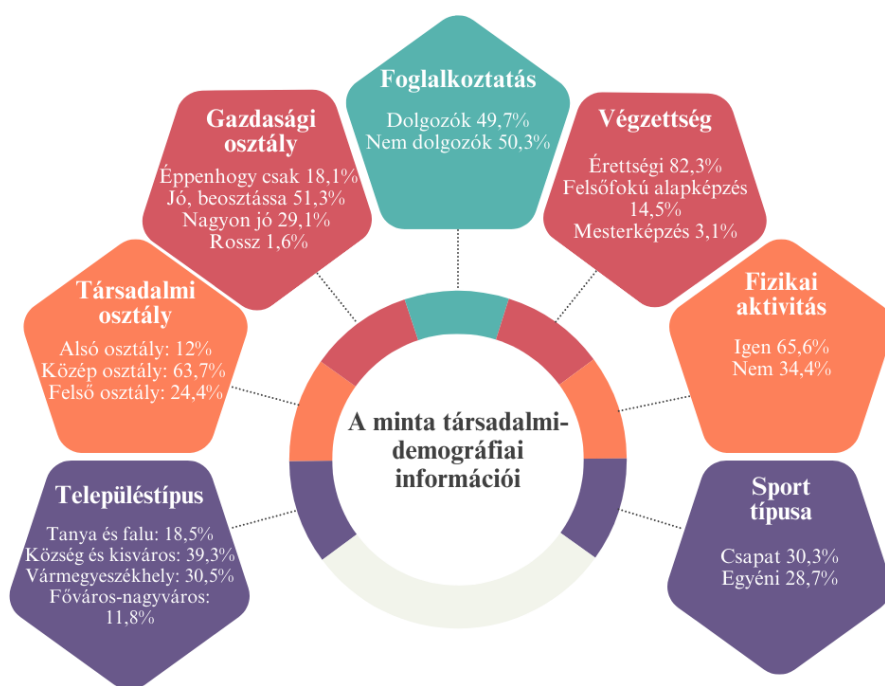
Fontos kiemelni a fenntartható infrastruktúrákat és létesítményeket, mivel a játékok során a szervezők törekedtek a meglévő létesítmények maximális kihasználására, ezzel is minimalizálva az új építkezések környezeti lábnyomát. Az újonnan épülő helyszíneknél pedig környezetbarát építőanyagokat és energiahatékony technológiákat alkalmaztak. Az eseményhez szükséges energiaigényt nagyrészt megújuló forrásokból fedezték. Nap- és szélenergiát használtak, valamint energiahatékony rendszereket vezettek be a létesítmények működtetéséhez, csökkentve az üvegházhatású gázok kibocsátását. A szervezők célkitűzése a hulladéktermelés lecsökkentése és az újrahasznosítás maximalizálása volt. Bevezették az

egyszer használatos műanyagok tiltását és ösztönözték a komposztálható, vagy újra felhasználható anyagok használatát az étkeztetés és a vendéglátás területén. A Párizsi Olimpia másik célja az volt, hogy karbonsemleges olimpia jöhessen létre. Kompenzálták az elkerülhetetlen kibocsátásokat erdőtelepítésekkel és más környezetvédelmi projektek támogatásával, valamint előmozdították a klímatudatosságot a globális közösségben. Az esemény során többfajta edukációs programot is indítottak, amelyek a fenntarthatóság fontosságára hívták fel a figyelmet. Újfajta holisztikus szemléletet követve nemcsak a környezeti értékekre hívták fel a figyelmet, hanem a fizikai és mentális jóllét fentarthatóságát is kulcsterületként jelölték ki. Összességében ez az Olimpia egy remek példát mutatott arra, hogy ezek a jó gyakorlatok nemcsak az esemény sikeréhez járultak hozzá, hanem hosszútávon is pozitív hatást gyakorolnak a globális fenntarthatósági törekvésekre, inspirálva másokat a hasonló kezdeményezések megvalósítására (2.táblázat). A Párizsi Olimpián (2024) arra törekedtek, hogy globálisan példát mutassanak a fenntartható fejlődésről a sport kapcsolódásában, miközben csökkentették a környezeti terhelést, támogatták a fizikai és mentális jóllétet és a társadalmi igazságosságot.

5. ANYAG ÉS MÓDSZER

Kutatásunkat a hátrányos helyzetű Észak-Alföldi régióban élő „Z” generációs egyetemisták között végeztük. A kutatás célja, hogy megvizsgáljuk a különböző képzési szinteken tanuló hallgatók környezetvédelmi attitűdjeiket és fenntartható gyakorlataikat. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport, pedagógus és műszaki-agrár szakos hallgatókat. A kutatás 2024 augusztus végén kezdődött és októberben zárult. Az adatok gyűjtése érdekében online Google Drive kérdőívet alkalmaztunk, melynek kitöltése önkéntes alapon és névtelenül történt. A kérdőív összes elemszáma 509 fő (N=509) volt. A vizsgálatot szakokra lebontva is elvégeztük, amelyben közel azonos arányban jelennek meg a hallgatók. Sport szakon tanulók (N=170), pedagógus (de nem testnevelő) (N=176) és műszaki-agrár szakon tanuló hallgatók (N=163) fővel jelennek meg. A feldolgozott adatok között 285 nő és 224 férfi szerepel. Életkor tekintetében négy kategóriába soroltuk a válaszadókat, az első csoportba tartoznak a 18 és 20 év közöttiek, másodikba a 21-től 23 éves korig, harmadikba 24-től 26 éves korig, negyedikbe pedig a 27 éves kor felettiek. A válaszadók között a 18-20 év (N=191) és a 21-23 év (N=162) közöttiek vannak legnagyobb arányban jelen az egyetemi oktatásban. A 24-26 év (N=47) közöttiek immáron nagyon alacsony számban szerepelnek, így arra következtethetünk, hogy ez a korosztály aktívan dolgozik. A 27+ év (N=109) felettiek pedig folytatják tanulmányaikat.

Foglalkoztatás tekintetében jól megfigyelhető, hogy a hallgatók 49,7%-a foglalkoztatva van. Az iskolai végzettséget vizsgálva érettségivel 82,3%, felsőfokú alapképzéssel 14,5% és mesterképzéssel csupán 3,1%-a rendelkezik a hallgatóknak. A fizikai aktivitásnál a kitöltők többsége aktív, melynél jól látható, hogy a válaszadók 65,6%-a végez, és 34,4%-a nem végez fizikai aktivitást. Kíváncsiak voltunk, hogy azon hallgatók, akik fizikai aktivitást végeznek milyen típusú sportot űznek. Csapat sportot 30,3%-a, egyéni sportot pedig 28,7%-a gyakorol a megkérdezetteknek (1.ábra).

1. ábra: A minta társadalmi-demográfiai információi (%) N=509

A kapott adatok elemzését SPSS Statistics 25.0 programcsomag segítségével végeztük el, melyben Chi-négyzet, Kruskal-Wallis próbát, Mann-Whitney próbát és faktoranalízist alkalmaztunk. A vizsgálatunkban kvalitatív kutatásként a Sport és Innováció Konferencián interjút készítettünk Miklósa Erikával, a Sport és Fenntarthatóság témakörében.

6. KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS HIPOTÉZISEK

A kutatási kérdéseket úgy osztottuk fel, hogy azok a lehető legjobban lefedjék a vizsgálni kívánt területeket:

Fő kutatási kérdésünk: Van-e kapcsolat a sportban való részvétel (akár hallgatói, akár globális szinten) és a környezetorientált kultúra között?

H1.: Feltételezem, hogy a hallgatók körében nem befolyásoló tényező a sport szak a pozitív fenntartható gyakorlatok alkalmazása terén.

H2.: Feltételezem, hogy a fenntarthatósági értékekért aggódó hallgatók esetében felülreprezentáltak lesznek a pedagógus képzésben résztvevő hallgatók.

H3.: Feltételezem, hogy a „zöld” problémák felismerése szempontjából nem mutatható ki különbség sem a nem, társadalmi háttér, szak, lakóhely és a fizikai aktivitás végzése között.

H4.: Feltételezésem szerint, a két olimpiai faktor esetén nincs különbség a nem, a társadalmi háttér, a szak, a lakóhely és a fizikai aktivitás tekintetében.

7. EREDMÉNYEK ÉS MEGBESZÉLÉS

Az 5. fejezetben már bemutatásra került, hogy a kérdőívet 509 fő (N=509) töltötte ki. A kutatásban összehasonlító vizsgálatot végeztünk, melyet Lenzi és munkatársai (2023) eredményeihez viszonyítottunk.

Az **első hipotézisben (H1)** azt feltételezzük, hogy a hallgatók körében nem befolyásoló tényező a sport szak a pozitív fenntartható gyakorlatok alkalmazása terén. A kérdések összeállításakor a Lenzi és mtsai (2023) kutatását követve különös figyelmet fordítottunk az energia-, víz- és műanyagfogyasztásra, a mindennapi életben bevezetett fenntartható gyakorlatokra (3. táblázat). Annak érdekében, hogy áttekintést kapjunk a válaszadók vélekedéséről a fenntartható gyakorlatokat illetően, egy fenntarthatóság gyakorlati indexet hoztunk létre úgy, hogy a „gyakran” vagy „mindig” válaszmódokhoz 1-es értéket, a „soha” vagy „ritkán” válaszokhoz pedig 0-t rendeltünk. Ily módon az értékeket összegezve egy 0-tól 6-ig terjedő indexet kaptunk, melynek átlaga jól reprezentálja a fenntartható tevékenységre való hajlamot. A megkérdezettek több mint 70%-a mondta azt, hogy a mindennapi életében mindig, vagy gyakran igyekszik figyelembe venni ezeket a szempontokat. Pontosabban a megkérdezettek 77,1%-a nyilatkozott úgy, hogy gyakran, vagy mindig próbálja csökkenteni az energiafogyasztást (világítás, légkondicionálás). Az energiafelhasználás mellett kiemelt figyelmet fordítanak a vízfogyasztásra is, ugyanis a diákok 82%-a azt nyilatkozta, hogy gyakran, vagy mindig megpróbálja csökkenteni vízfogyasztását. Hasonlóképpen, a megkérdezettek 71,7%-a vélekedett úgy, hogy a mindennapi életében alkalmazott fenntartható gyakorlatok közül a műanyagfogyasztás csökkentését választja. Ezzel szemben a közlekedés kevés figyelmet kapott, a válaszadóknak kevesebb, mint fele (42,1%) gyakran, vagy mindig kerül a

használatukat. Ez az a szempont, amelyre a hallgatók a legkevesebb figyelmet fordítják mindennapi életükben a szokások és a fenntarthatóság szempontjából. Ezen felül a fenntartható gyakorlatok közül a kérdőívet kitöltők az általuk használt termékek (ruházat, kiegészítők és készülékek) fenntarthatóságára a „gyakran” és „mindig” válaszokat 63,3%-a regisztrálta. Végezetül a válaszadók 51,2%-a arról számolt be, hogy legtöbbször bio- vagy műanyagmentes élelmiszereket használ. Legmagasabb értékeket azok az indexet kapták, amit a mindennapjaikban is gyakorolhatnak, a legalacsonyabb értékeket az idő és pénz hiánya adta. Ez a tény a hátrányos helyzetű régió szocioökonómiai háttéréből is fakad. Az elkészített indexünk átlaga 3,87, mediánja pedig 4 lett. A keresztábra vizsgálat eredménye (Chi-négyzet=11,273, $p=0,506$) szerint hipotézisünket **elfogadjuk**. Ezt jól alátámasztja a Cramer-féle asszociációs együttható is, melynek értéke $C=0,132$. Ugyanezt tapasztaltuk abban az esetben is, amikor a rendszeres sportolást vizsgáltuk a fenntarthatósági index-szel kapcsolatban.

3. táblázat: Fenntartható gyakorlatok relatív gyakorisága a mindennapi életben.

	Soha	Ritkán	Gyakran	Mindig	Gyakran+Mindig
Igyekszem csökkenteni az energiafogyasztást (világítás, klíma)	2,9%	20%	41,1%	36%	77,1%
Igyekszem csökkenteni a vízpazarlást	2,2%	15,9%	40,9%	41,1%	82%
Igyekszem csökkenteni a műanyagfogyasztást	2,9%	25,3%	37,5%	34,2%	71,7%
Igyekszem bio, vagy műanyagmentes élelmiszereket használni	12,4%	36,3%	31,6%	19,6%	51,2%
Ügyelek az általam használt termékek (ruházat, kiegészítők, eszközök stb.) fenntarthatóságára	7,7%	29,1%	34,6%	28,7%	63,3%
Kerülöm a közlekedési eszközöket, főleg, ha magáncélúak (pl. autó, robogó)	25%	33%	22,8%	19,3%	42,1%

A **második hipotézisben (H2)** azt feltételezzük, hogy a fenntarthatósági értékekért aggódó hallgatók esetében felülreprezentáltak a pedagógus képzésben résztvevő hallgatók. Lenzi és munkatársaihoz (2023) hasonlóan három faktort sikerült beazonosítani, hogy melyek azok a tényezők, amelyeket hasonlóképpen fontosnak tartanak a megkérdezettek a fenntarthatósági értékek tekintetében. Első lépésként megvizsgáltuk a faktoranalízis elvégzéséhez szükséges feltételek teljesülésének ellenőrzését, amely során mind a KMO értéke (0,906), mind pedig a Bartlett-teszt ($p<0,0001$) alátámasztotta a változók páronkénti korrelálatlanságát. A faktorcsoportokat a forgatás utáni faktormátrix faktorsúlyai alapján alakítottuk ki, amelyeket a 4. táblázat tartalmaz. A táblázatban különböző színekkel emeltük ki az ugyanazon faktorba tartozó válaszokat, amelyből jól kivehető az egymástól elkülönülő három csoport. Az első faktor összefoglaló néven a környezetért aggódó, a második a környezettel közömbös, a

harmadik faktor pedig a szélső aktivisták elnevezést kapta. Ezt követően a faktoranalízis segítségével megkapott három csoportra Kruskal-Wallis próbákat alkalmaztunk a második hipotézis eldöntésének érdekében. A Kruskal-Wallis próba $p=0,383$ értéke alapján a második hipotézist a környezetért aggódóak esetén **elvetjük**, azaz a hallgatók szakja között nincs dominanciával rendelkező. Ugyanez már nem mondható el a környezettel közömbös és szélsőséges aktivista változót tekintve alapul (környezettel közömbös faktor: $p=0,033$; környezeti aktivisták faktor: $p=0,046$). Az utóbbi két esetben a sport és a műszaki tudományokat hallgató diákok között mutatkoztak eltérések, melyeket jól alátámasztottak a páronként feltáró hipotézisvizsgálatok.

4. táblázat: A fenntarthatósági értékek forgatás utáni faktormátrixa

	Faktorok		
	1	2	3
A környezeti válság veszélyezteti életünket	,853		
A túlzott nyersanyag-fogyasztás már nem fenntartható bolygónk számára	,832		
A szennyezés betegségeket és halált okoz	,819		
Az energiapazarlás környezeti probléma	,812		
Aggódok a bolygónk egészsége miatt	,810		
Az olvadó gleccserek tönkreteszik a jövőnket	,793		
Jövőnket tönkre fogja tenni a gazdasági rendszer	,574		
A légkondicionáló állandó bekapcsolva tartása drága, és káros a környezetre	,475		
A Föld hőmérséklet emelkedése természetes jelenség, nem ember okozza		,795	
Az újrahasznosítás gyűjtése haszontalan		,784	
A környezetszennyezés komoly probléma, de nem olyan sürgős, mint ahogy leírják		,783	
Ami arra készíttet, hogy ne pazaroljak energiát, az elsősorban a pénzmegtakarítás		,769	
"Hiába válogatom a szemetet, úgyis kidobják az egészet"		,758	
Ha tehetném, részt vennék a környezetvédelmi tiltakozásokon			,826
Igazuk van azoknak a fiataloknak, akik a környezetvédelmi tiltakozások során festenek műalkotásokra			,809
Dühös vagyok azokra, akik nem végeznek újrahasznosítást			,684

A **harmadik hipotézisben (H3)** azt feltételezzük, hogy a „zöld” problémák felismerése szempontjából nem mutatható ki különbség sem a nem, társadalmi háttér, szak, lakóhely és a fizikai aktivitás végzése között. Ezt a hipotézist a nem kivételével, minden esetben elfogadjuk, amelyet nagyon jól alátámaszt a Kruskal-Wallis és Mann-Whitney próbákból kapott p -értékekből készített 5. táblázat. Az 5. táblázatot megfigyelve látható, hogy egyetlen ismérv esetén vetjük el 95%-os biztonsággal minden esetben a nullhipotézist, mégpedig a hallgatók

neménél (az összes p-érték ebben az oszlopban $<0,05$) (5.táblázat). Tehát a hipotézist csak **részben** tudjuk **elfogadni**.

5. táblázat: A Kruskal-Wallis és a Mann-Whitney próbák szignifikancia értékei a demográfiai változók és zöld értékek alapján

Demográfiai változók	Szak	Nem	Település	Társadalom	Sportolás
„Zöld értékek”	p-érték	p-érték	p-érték	p-érték	p-érték
Tűzesetek	0,080	$<0,001$	0,280	0,065	0,389
Globális felmelegedés	0,357	$0,001$	0,111	0,126	0,917
Erdőirtás	0,173	$<0,001$	0,291	0,085	0,787
Olvadó gleccserek	0,118	$<0,001$	0,464	0,081	0,560
Környezetszennyezés	0,677	$<0,001$	0,391	0,065	0,772

A **negyedik hipotézisben (H4)** feltételezésünk szerint a két olimpiai faktor esetén nincs különbség a nem, a társadalmi háttér, a szak, a lakóhely és a fizikai aktivitás tekintetében. Ezt a hipotézist kutatásunk novumaként tekinthetjük, hiszen ez a vizsgálat egy eddig még nem kutatott kérdéskört ölel fel. A Párizsi Olimpiára vonatkozó kérdésekből faktoranalízis segítségével két olimpiai faktort hoztunk létre. A fenntarthatósági értékeknél bemutatott eljárást követve a faktorcsoportokat ebben az esetben is a forgatás utáni faktormátrix faktorsúlyai alapján alakítottuk ki, amelyek a következőképpen alakultak (6. táblázat):

6. táblázat: Forgatás utáni faktormátrix az olimpiai kérdéskörök esetén

	Faktorok	
	1	2
Ez az Olimpia vezető szerepet játszott a klímaváltozás és a szén-dioxid kibocsátás csökkentésében	,886	
a helyi környezeti légszennyezés csökkentésében	,866	
a fenntartható termékek népszerűsítésében és fogyasztásában	,731	
fizikai és mentális jóllét biztosításában	,578	,578
a sokszínűség elfogadásában		,875
a társadalmi egyenlőtlenségek kiküszöbölésében		,757
a közösség széleskörű bevonásában		,737

Az így kapott két faktort a következőképpen neveztük el: 1.faktor: olimpiai zöld faktor, 2.faktor: olimpiai társadalmi faktor. A két faktor összetételét megfigyelve szembe tűnő, hogy a „Fizikai és mentális jóllét biztosításában” kérdéskör mindkettőben szerepel. Ennek oka, hogy a

„Z” generáció életében meghatározó érzelmi, mentális és fizikai jóllét szinte mindennapi szükségletté vált. Ennek a tényezőnek a fontosságát a 2024-es Párizsi Olimpia globális célkitűzéseinek kulcsterületeként is megtaláljuk (lásd 2. táblázat).

A H4 hipotézist a szak, valamint az olimpiai zöld faktor esetén a társadalmi háttér kivételével, minden esetben elfogadjuk, amelyet nagyon jól alátámaszt a Kruskal-Wallis és Mann-Whitney próbákból kapott p-értékekből készített 7. táblázat. Részletesebb vizsgálat alá vetve azt a három esetet, amely során a 7. táblázatban kapott p-értékek 5% alattiak megállapítottuk, hogy az olimpiai zöld faktor esetében a sport szakos hallgatók pozitívabban vélekednek a többi szak képviselőjéhez képest. Az olimpiai társadalmi faktort tekintve a sportolók mellé felzárkóztak a műszaki-agrár szakos hallgatók, ellenben a pedagógus hallgatók alulértékelték ezt a kérdéskört. A társadalmi szintek szempontjából az alsó és a középosztály ugyanúgy vélekedik és kevésbé tartja zöldnek az idei olimpiát, mint a felső társadalmi réteg. Így az eredeti hipotézist csak **részben tudjuk elfogadni**.

7. táblázat: A Kruskal-Wallis és a Mann-Whitney próbák szignifikancia értékei a demográfiai változók és az olimpiai faktorok alapján

Demográfiai változók	Szak	Nem	Település	Társadalom	Sportolás
„Olimpiai faktorok”	<i>p-érték</i>	<i>p-érték</i>	<i>p-érték</i>	<i>p-érték</i>	<i>p-érték</i>
Olimpiai zöld faktornak	0,001	0,509	0,089	<0,001	0,383
Olimpiai társadalmi faktornak	<0,001	0,086	0,179	0,221	0,706

Kutatási módszereinknél kvalitatív vizsgálatként említett interjúból, amely Miklósa Erikával készült a Sport és Innováció konferencián a Sport és Fenntarthatóság témakörében a következő gondolatokat szeretnénk kiemelni, mely megerősíti eredményeinket is (Miklósa Erika engedélyével tesszük közzé).

-A sport összekötő kapocs lehet-e a fenntarthatóság terén?

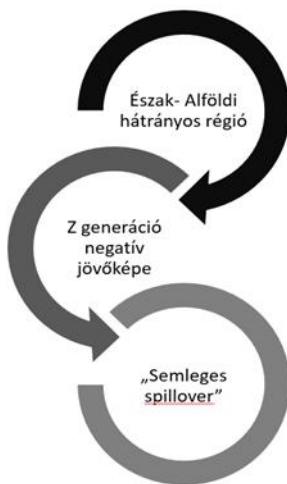
M.E: „A közösségi sporttal egészíteném ki. Mind a mentális higiéniára nézve, mind a társadalomban való szerepvállalás szempontjából is rendkívül fontos közösségi formát testesít meg a sport.”

„A 2021-es olimpia az együtt gondolkodásra, a 2024-es a környezettudatos gondolkodásra fektetett nagy hangsúlyt. Ennek a gondolatkörnek az átadásában nagy szerepük van a sporttehetségeknek, hiszen ők hírvivők, katalizátorok, akik hatni tudnak az emberekre. Olyan sportesemények, mint az olimpia és olyan sportolói személyiségek, mint az olimpikonok

befolyásolhatják a hétköznapi emberek sporthoz, fenntarthatósághoz való gondolkodásmódját.”

8. ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás háttérében az állt, hogy a sport eszköz lehet-e a fenntarthatóság előmozdításában és a társadalmi változások ösztönzésében. A vizsgálat célja annak feltárása volt, hogy a sportolás milyen hatást gyakorol a fiatalok környezettudatosságára és fenntartható viselkedésére. Átfogó képet kaptunk a hátrányos helyzetű Észak-Alföldi régióban élő hallgatók fenntartható szokásairól és gyakorlatairól. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport, pedagógus és műszaki-agrár szak. Lenzi és munkatársai (2023) kutatását alapul véve, valamint faktoranalízis segítségével három különböző fogalmi formát azonosítottunk és vizsgáltunk: környezetért aggódók, környezettel közömbösek és szélső aktivisták. Elméleti háttérünket adó „spillover” hatás kutatási mintánk első három hipotézisére nézve érdekes és nem várt eredményeket hozott. A kutatott „Z” generáció negatív jövőképe alapján (Steigervald, 2024) rámutatunk a „semleges spillover” (2. ábra) érdekes jelenségére, amely egy olyan terület, ahol a sport nem játszik szerepet a hallgatók zöld környezeti gondolkodásmódjában.

2. ábra: Kutatásunk semleges „spillover” jelensége

Így fő kutatási kérdésünkre, miszerint van -e kapcsolat a sportban való részvétel (akár hallgatói, akár globális szinten) és a környezetorientált kultúra között, a következő választ adhatjuk. Saját kutatási mintánkra nézve az eredmények azt mutatják, hogy a sport világához kötődő csoport nem mutat szignifikáns eltérést a minta többi részétől a fenntarthatóság kérdésköreiben. Ez egyezést mutat Lenzi és munkatársai (2023) eredményeivel, ami jelzi a mai fiatal egyetemista generáció bizonytalan életkörülményeit. Ezeknek a fiataloknak csökkenő társadalmi szereppel, kedvezőtlen gazdasági körülményekkel kell szembesülniük, ami hatással van az általános világnézetükre, értékrendszerükre, valamint jövőképekre is. Az olasz (2023) tanulmány kifejezetten a diákok zöld attitűdjeire és a sport

szerepére helyezi a hangsúlyt, feltárva, hogy a sport miként formálja a fenntarthatósággal kapcsolatos tudatosságukat és viselkedésüket. Ez a kutatás azt állapította meg, hogy Rómában a sport nem játszik jelentős szerepet a környezeti tudatosság fejlesztésében a diákok körében. A fenntarthatóságot a diákok inkább tágabb értelemben látják és a sportnak ebben csak kisebb szerepet tulajdonítanak, ami azt sugallja, hogy az ilyen attitűdökre való neveléshez további kulturális és generációs beavatkozás szükséges.

A kutatásunk rávilágít arra a tényre, hogy a nagyobb sportrendezvények, mint az olimpia jelentős negatív környezeti hatással bírnak, de megfelelő intézkedésekkel ezek a negatív hatások mérsékelhetők. A 2024-es Párizsi Olimpiai játékokon nemcsak a környezeti tényezőkre fektettek nagy hangsúlyt, hanem a sportolók mentális jóllétének fenntarthatósága is szerepet kapott. A NOB bevezette a sporttörténelem eddigi legátfogóbb mentális egészségügyi kezdeményezéseit, beleértve az online bántalmazás megelőzésére irányuló programot és az Athlete365 Mind Zone-t. Utolsó hipotézisünk vizsgálata is erre a tényezőre hívja fel figyelmünket.

3. ábra: Olimpiai faktor szerepe a pozitív "spillover" jelenségben

Vizsgálatunk novumának tekinthető a 2024-es Párizsi Olimpiával kapcsolatban elkészített olimpiai faktor és az azon belül kapott „zöld”, valamint „társadalmi” faktor. Az olimpiai faktor vizsgálata mutatott rá a sport (világszintű sportesemény/ olimpia) hatásának pozitív eredményére, mely befolyással bír az egyetemisták mentális jóllét iránti fenntarthatósági attitűdjeire. Ez a tovagyrúzó szerep már pozitív „spillover” hatásként értelmezhető, mely lehetőséget biztosít arra, hogy a sport a fenntarthatósági oktatás és tudatformálás eszközévé váljon, különösen a fiatalabb generációk körében, akik egyre nagyobb figyelmet szentelnek a környezetvédelemnek és a fenntartható életmódnak, mind fizikai, mind mentális területen. A fizikális és mentális jóllét a vizsgált „Z” generáció életében meghatározó, ami szaktól, nemtől és társadalmi szinttől függetlenül is megerősíti témánk relevanciáját. Mivel ez a

generáció a média világában szocializálódott, így a világhálónak központi szerepe lehet akár az ökotudatos sporteseményekbe való bevonódás szempontjából is (3. ábra).

Kutatásunk aktualitását adta a 2021-es új olimpiai jelmondat „Gyorsabban, magasabbra, erősebben – együtt”, melyet kvalitatív vizsgálatunk során Miklósa Erika gondolatai is erősítenek. A közös **együtt** gondolkodást emelte ki, „*Számomra a fenntarthatóság a párbeszédet jelenti, mert ennek a hiányát látom ma. Legyen meg az a párbeszéd, amivel innovatív módon egy tudatosabb életet tudjunk élni.*” Gondolatai egybe csengenek az Agenda 2030 terveivel, mely szerint a nemek és nemzetek közötti egyenlőséget akár sportrendezvényekkel is megtámogatva, juthatunk el egy békésebb társadalomhoz, hiszen a „*A gyűlölet nem pálya.*”

További kutatási irányokat jelenthet a felmérés kiterjesztése az ország különböző régióiban található egyetemeire, valamint a kérdőív longitudinális megismétlése összehasonlítás céljából.

9. IRODALOMJEGYZÉK

- Ajzen I. (1985): A theory of planned behavior. In Action Control: From Cognition to Behavior; Springer: Berlin/Heidelberg, Germany, pp. 11–39.
- Andok M. (2023): Fenntarthatóság – kommunikáció – jóllét, https://komnev.hu/wp-content/uploads/2023/05/TK_15.pdf#page=9
- Béki (2017): Sztereotípiák a sportban, avagy a női sport létjogosultsága napjaink magyar társadalmában.
- Bourdieu (1991) Sport and social class. In Rethinking Popular Culture: Contemporary Perspectives in Cultural Studies; Sage: Thousand Oaks, CA, USA, pp. 357–373.
- Cantelon és mtsai (2000). The making of the IOC environmental policy as the third dimension of the Olympic Movement. International Review for the Sociology of Sport, 35(3), 294–308.
- Dolan és mtsai (2015): Like ripples on a pond: Behavioral spillovers and their implications for research and policy. J. Econ. Psychol. 47, 1–16.
- Dunlap és mtsai (2000): New trends in measuring environmental attitudes: Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale. J. Soc. Issues, 56, 425–442.
- Eizenberg és mtsai (2017): Social sustainability: A new conceptual framework. Sustainability, 9, 68.
- Elf P.; Gatersleben B.; Christie I. (2019): Facilitating Positive Spillover Effects: New Insights From a Mixed-Methods Approach Exploring Factors Enabling People to Live More Sustainable Lifestyles Frontiers in Psychology 2019 Jan 31;9:2699. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02699. eCollection 2018.
- ENSZ (2015), Fenntartható Fejlesztési Célja: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu
- Fajzi, Erdei (2015): Fenntartható pozitív mentális egészség. A pozitív mentális egészség kibontakoztatása a fenntartható gondolkodásmód és viselkedés keretében. Békéscsabai Központi Szakképző Iskola és Kollégium, Békéscsaba, Affiliáció nélkül, Békéscsaba
- Faragó B. (2022): Fenntarthatóság a sportmenedzsmentben
- Fekete B. (2022): A környezetbarát cselekedetek pszichológiai háttere és ösztönzésének lehetséges módszerei
- Fridays For Future: <https://fridaysforfuture.org/>
- Gatersleben B. (2019): Moral, Wasteful, Frugal, or Thrifty? Identifying Consumer Identities to Understand and Manage Pro-Environmental Behavior
- Giachino C. és mtsai (2022): Urban area and nature-based solution: Is this an attractive solution for Generation Z? Land Use Policy, 112, 105828.

- Goldblatt D. (2020). Playing Against the Clock: Global Sport, the Climate Emergency and the Case for Rapid Change. Sussex: Rapid Transition Alliance.
- Kagawa F. (2007): Dissonance in students' perceptions of sustainable development and sustainability: Implications for curriculum change. *Int. J. Sustain. High. Educ.* 8, 317–338.
- Lauren, N., Fielding, K. S., Smith, L., and Louis, W. R. (2016). You did, so you can and you will: self-efficacy as a mediator of spillover from easy to more difficult pro-environmental behaviour. *J. Environ. Psychol.* 48, 191–199. doi: 10.1016/j.jenvp.2016.10.004
- Littig B.; Griessler E. (2005) Social sustainability: A catchword between political pragmatism and social theory. *Int. J. Sustain. Dev.* 8, 65–79.
- Lenzi és mtsai (2023): An Exploratory Study on Students of Rome's Universities. *Sustainability*.
- Lynch J. (2000): Social epidemiology: Some observations about the past, present and future. *Australas. Epidemiol.* 7, 7–15.
- Miller, T. (2016). Greenwashed sports and environmental activism: Formula 1 and FIFA. *Environmental Communication*, 10(6), 719–733.
- Moravec M. (2022): Diákok sportja - hallgatók egészségtökéje?, Belvedere Kiadó
- Moser, és mtsai (2019): Teaming up for sustainability: Promoting sustainable mobility behaviour through sports clubs in Switzerland. *Energy Res. Soc. Sci.* 53, 89–97.
- NOB, 2021: <https://olimpia.hu/cimkek/nob/page/4>
- Olimpiai Játékok 2024: <https://olympics.com/en/paris-2024/our-commitments/the-environment/carbon-method>
- Olimpiai Játékok (2024): Sustainability and Legacy Report: <https://olympics.com/en/paris-2024/our-commitments/assessing-our-impact/sustainability-legacy-report>
- Pfahl, M. (2011): Sport & the Natural Environment: A Strategic Guide; Kendall Hunt Pub.: Dubuque, IA, USA.
- Sacco P.L.; Viviani M. (2003) Scarsità, benessere, libertà nel contesto dell'economia dell'identità. *Ist. Svilupp. Econ.* 3, 5–41.
- Simon C. Darnell; Rob Millington. (2024): From Sport for to Sport as Sustainability: Confronting the climate crisis in sport for development
- Steigervald Krisztián (2024): Generációk harca - Hogyan értsük meg egymást?, Partvonal Kiadó
- Szennay Á. (2018): A sporttal kapcsolatos vállalati felelősségvállalás lehetséges globális hatásai
- Thøgersen, J. (2003): Ölander, F. Spillover of environment-friendly consumer behavior. *J. Environ. Psychol.* 23, 225–236
- Truelove H.B és mtsai (2014): Positive and negative spillover of pro-environmental behavior: An integrative review and theoretical framework. *Glob. Environ. Chang.* 29, 127–138.
- Yukhymenko-Lescroart M. A. (2022): Sport-to-School Spillover Effects of Passion for Sport: The Role of Identity in Academic Performance

10. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezető tanárainknak, Dr. Moravec Marianna és Dr. Sikolya-Kertész Kinga tanárnőnek a segítségükért. Továbbiakban köszönöm Miklósa Erikának, hogy kvalitatív vizsgálatunkat segítette.

11. FÜGGELÉK

1. ábra: A minta társadalmi-demográfiai információi (%).....10
2. ábra: Kutatásunk semleges „spillover” jelensége.....16
3. ábra: Olimpiai faktor szerepe a pozitív „spillover” jelenségben.....17
1. táblázat: „Spillover” hatás és a társas kapcsolatok az érintett tökelemek tükrében (Forrás: Moravec (2022), saját készítésű táblázat).....7

2.	táblázat: Az olimpia fenntarthatóságának kulcsterületei (Forrás: Olympics, Sustainability and legacy report (2024), saját szerkesztés).....	8
3.	táblázat: Fenntartható gyakorlatok relatív gyakorisága a mindennapi életben.....	12
4.	táblázat: A fenntarthatósági értékek forgatás utáni faktormátrixa.....	13
5.	táblázat: A Kruskal-Wallis és a Mann-Whitney próbák szignifikancia értékei a demográfiai változók és zöld értékek alapján.....	14
6.	táblázat: Forgatás utáni faktormátrix az olimpiai kérdéskörök esetén.....	14
7.	táblázat: A Kruskal-Wallis és a Mann-Whitney próbák szignifikancia értékei a demográfiai változók és az olimpiai faktorok alapján.....	15